

Leren van de Sociaaleconomische impactanalyse

Toepassing van de Sociaaleconomische impactanalyse (SEIA) in de praktijk

23 NOVEMBER 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Toepassing SEIA-methodiek op PPLG-maatregel 'Meer Bos'
3. Toepassing SEIA-methodiek op PPLG-maatregel 'Beëindigings-regeling veehouderij'
4. Aandachtspunten toepassing SEIA-methodiek

1. Inleiding

INLEIDING

Aanleiding

PPLG Noord-Holland heeft een sociaaleconomische impact

De provincie Noord-Holland werkt aan het opstellen van een Provinciaal Gebiedsprogramma Landelijk Gebied (PPLG). Dit PPLG bevat een uitwerking van de nationale opgaven voor biodiversiteit en stikstof, water en bodem en klimaat én een uitwerking van de provinciale doelen voor het landelijk gebied voor thema's als landbouw en landschap. Hiervoor worden doelen gesteld en maatregelen beschreven. Die maatregelen zijn ingrijpend voor inwoners en bedrijven in het landelijk gebied van Noord-Holland omdat ze invloed hebben op bijvoorbeeld de werkgelegenheid, de gezondheid of de natuurbeleving van inwoners.

Rijk en provincie benadrukken belang van inzicht in sociaaleconomische impact

Het Rijk en de provincie hechten veel belang aan het inzichtelijk maken van de sociaaleconomische impact van de maatregelen in het PPLG, nog voordat de maatregelen daadwerkelijk worden geïmplementeerd. In de Tweede Kamer is de [motie](#) om een sociaaleconomische impact analyse (SEIA) verplicht onderdeel te maken van de gebiedsplannen met grote meerderheid aangenomen. En ook in de provinciale staten is een [motie](#) aangenomen om ervoor te zorgen dat een SEIA onderdeel uitmaakt van alle gebiedsprocessen in Noord-Holland.

Berenschot ondersteunt bij toepassing SEIA

Berenschot is door de provincie Noord Holland gevraagd om als onafhankelijke partij te helpen bij het toepassen van een sociaaleconomische impact analyse (SIEA) voor maatregelen uit het Noord Hollandse PPLG. Dit heeft twee doelen:

1. *Inzicht krijgen in de sociaaleconomische effecten* waarmee het beleid verder ontwikkeld kan worden om negatieve effecten te voorkomen, positieve effecten te versterken of onzekerheden weg te nemen.
2. *Inzicht krijgen in de methodiek van de SEIA* zodat deze methodiek in de toekomst op een goede manier kan worden toegepast in de gebiedsprocessen van het PPLG.

Om deze twee doelen te dienen heeft Berenschot een SEIA uitgevoerd voor twee maatregelen in het Noord Hollandse PPLG:

- De pijler 'Meer Bos' van de Bossenstrategie
- Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (LbV en LBV+)

INLEIDING

SEIA-methodiek

Methodiek ontwikkeld door de WUR

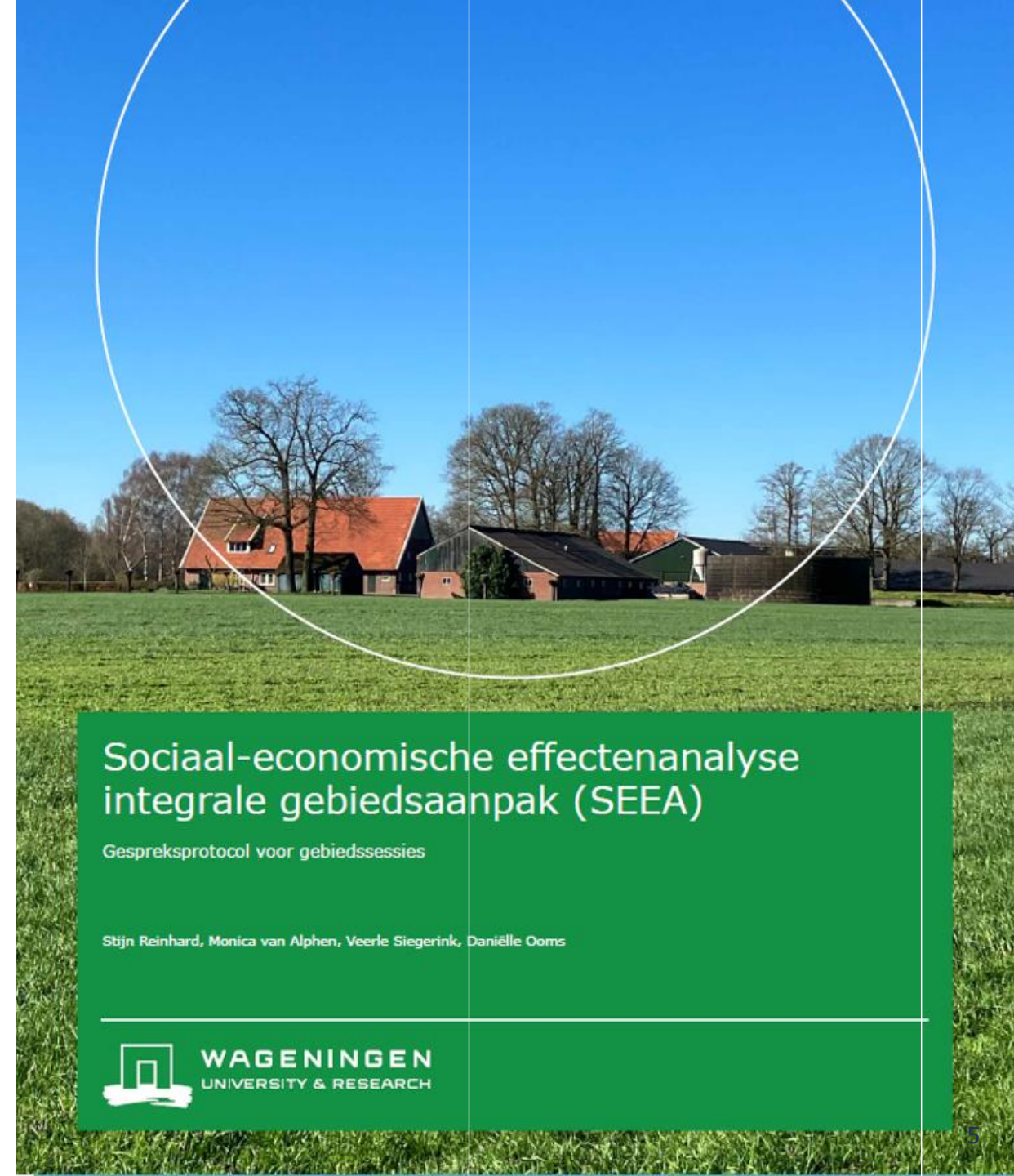
De WUR heeft in opdracht van het Rijk een methode gemaakt waarmee provincies de impact op de Brede Welvaart van maatregelen in hun PPLG kunnen onderzoeken en aandachtspunten kan ophalen voor verdere uitwerking van het PPLG. Deze methode noemen we de 'Sociaal Economische Impact Analyse (SEIA)'. Deze methodiek richt zich op bredere scope dan alleen de sociaal economische effecten, en gaat uit van het concept Brede Welvaart.

Participatieve sessies

Kern van de methode zijn participatieve sessies waarin met belanghebbenden en experts wordt geïnterviewd wat de *verwachte* effecten zijn van een maatregel. Deze aanpak heeft de WUR uitgewerkt in een uitgebreid [gespreksprotocol](#). Dit gespreksprotocol is basis geweest voor dit traject.

Methodiek nog 'terra incognita'

De methode is nieuw. De provincie is daarom nog zoekende hoe deze effectief in de praktijk toe te passen. In dit traject wordt daarom ook gereflecteerd op de toepassing om lessen te trekken voor toepassing in de toekomst.

INLEIDING

Totstandkoming

Dit rapport is tot stand gekomen in vijf stappen:

1. Een **voorbereiding** door Berenschot om een eerste inschatting te maken van de verwachte effecten op de Brede Welvaart aan de hand van deskstudie en gesprekken met provinciaal experts.
2. Een **oefensessie** met ambtenaren van de provincie Noord-Holland die betrokken zijn bij het PPLG om de eerste analyse van Berenschot aan te scherpen en de methodiek te oefenen.
3. Twee **werksessies** tijdens de Conferentie PPLG op 21 september 2023. In elk van de werksessies werd met ongeveer 20 betrokkenen (met een diverse achtergrond) de SEIA-methode doorlopen. Eerst voor de eerste pijler van de Bossenstrategie, daarna voor de beëindigingsregelingen veehouderij.
4. Twee digitale **validatiesessies** (één per geanalyseerde maatregel) om met enkele van de aanwezigen bij de werksessies te reflecteren op de opbrengst en het conceptrapport van Berenschot.
5. Een **uitwerking** van de resultaten uit de oefensessie, werksessies en validatiesessies in het voorliggende rapport. Daarbij geven wij - als Berenschot - aanvullend een reflectie op de resultaten om provincie te adviseren hoe hier mee om te gaan.

Disclaimer: analyse van *verwachte* effecten

Het is belangrijk te benadrukken dat de resultaten in dit rapport gebaseerd zijn op de inbreng van de deelnemers van de verschillende sessies. Het gaat om de effecten die deze deelnemers verwachten en de aandachtspunten die zij meegeven aan de provincie. Er heeft beperkte validatie plaatsgevonden van hun inbreng.

Daarnaast is er ook niet gekeken naar de waarschijnlijkheid van de verwachte effecten. Het is dus in grote mate een exploratief onderzoek naar wat er *kan* gebeuren waarbij we uitgaan van de expertise en kennis van de deelnemers van de sessies.

INLEIDING

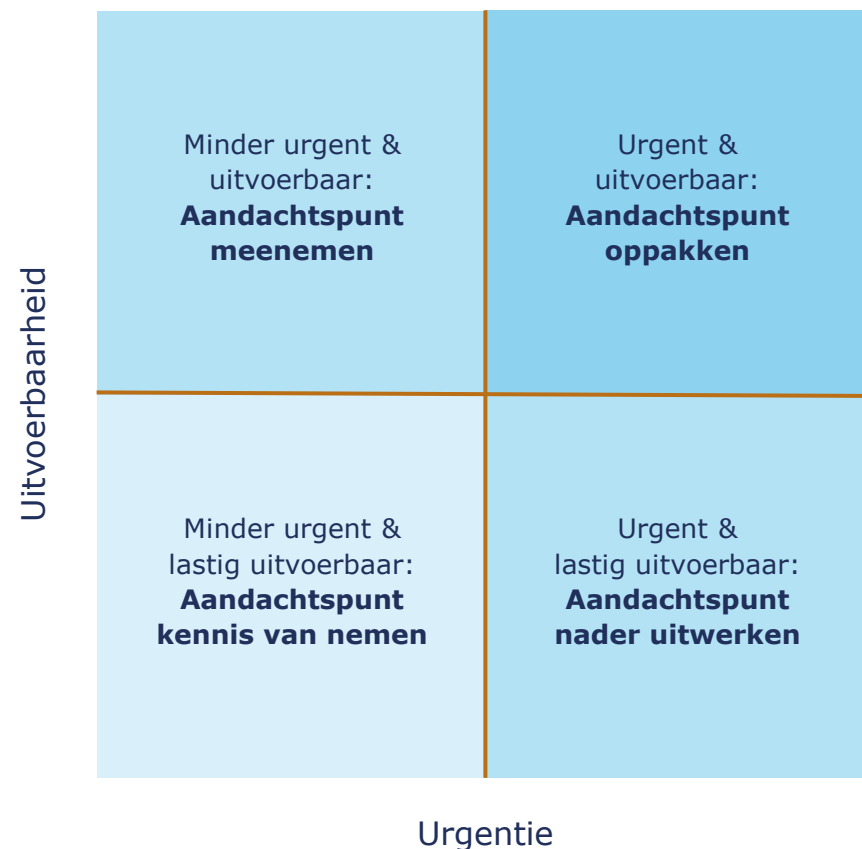
Aanvullend: advies voor vervolg

Voor in de SEIA opgehaalde aandachtspunten geven wij in dit rapport een advies hoe daarmee kan worden omgegaan. Dat doen we door op basis van *expert judgement* en de gevoerde gesprekken. Daarbij kijken we naar twee aspecten die richting geven in hoeverre het zinvol is om als provincie vervolg te geven aan de aandachtspunten:

- **Uitvoerbaarheid:** Hoe gemakkelijk is dit aandachtspunt op te pakken? Past het bijvoorbeeld binnen de bestaande taken? En wat vraagt dit van de organisatie?
- **Urgentie:** Hoe urgent het is om met het aandachtspunt aan de slag te gaan als provincie? Daarvoor kijken we naar de verwachte impact van een maatregel en hoe het aandachtspunt deze impact versterkt of mitigeert.

De beoordeling op deze dimensies leidt tot een handelingsstrategie voor de provincie zoals hiernaast in een matrix aangegeven. Daarin zien we vier mogelijkheden:

- **Aandachtspunt oppakken;** wij raden aan hiermee met prioriteit aan de slag te gaan om de maatregel of de implementatie ervan te verbeteren.
- **Aandachtspunt meenemen;** wij raden aan daar waar mogelijk rekening te houden met dit aandachtspunt in de verdere uitwerking van de maatregel.
- **Aandachtspunt nader uitwerken;** wij raden aan uit te zoeken hoe de provincie recht kan doen aan dit aandachtspunt alvorens hierop de maatregel aan te passen
- **Aandachtspunt kennis van nemen;** wij raden aan dit aandachtspunt op het netvlies te houden, maar hier geen gerichte actie op te ondernemen.

INLEIDING

Leeswijzer

In dit rapport bundelen we de inzichten van het oefenen met SEIA voor twee maatregelen uit het PPLG van Noord-Holland. Daarvoor gaan we in **hoofdstuk 2** in op de SEIA van de PPLG-maatregel 'Meer Bos', de eerste pijler uit de bossenstrategie van Noord-Holland. We beschrijven eerst kort de maatregel en daarna we presenteren we de opbrengst van de SEIA-methode. Vervolgens reflecteren we hierop en geven we een advies hoe met de opbrengst om te gaan. In **hoofdstuk 3** gaan we langs dezelfde lijn in op de SEIA van de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties. Tot slot lichten we in **hoofdstuk 4** op hoofdlijnen toe welke lessen we hebben geleerd voor de toepassing van de methode.

2. Toepassing SEIA- methodiek op PPLG- maatregel 'Meer Bos'

TOELICHTING MAATREGEL

'Meer bos'

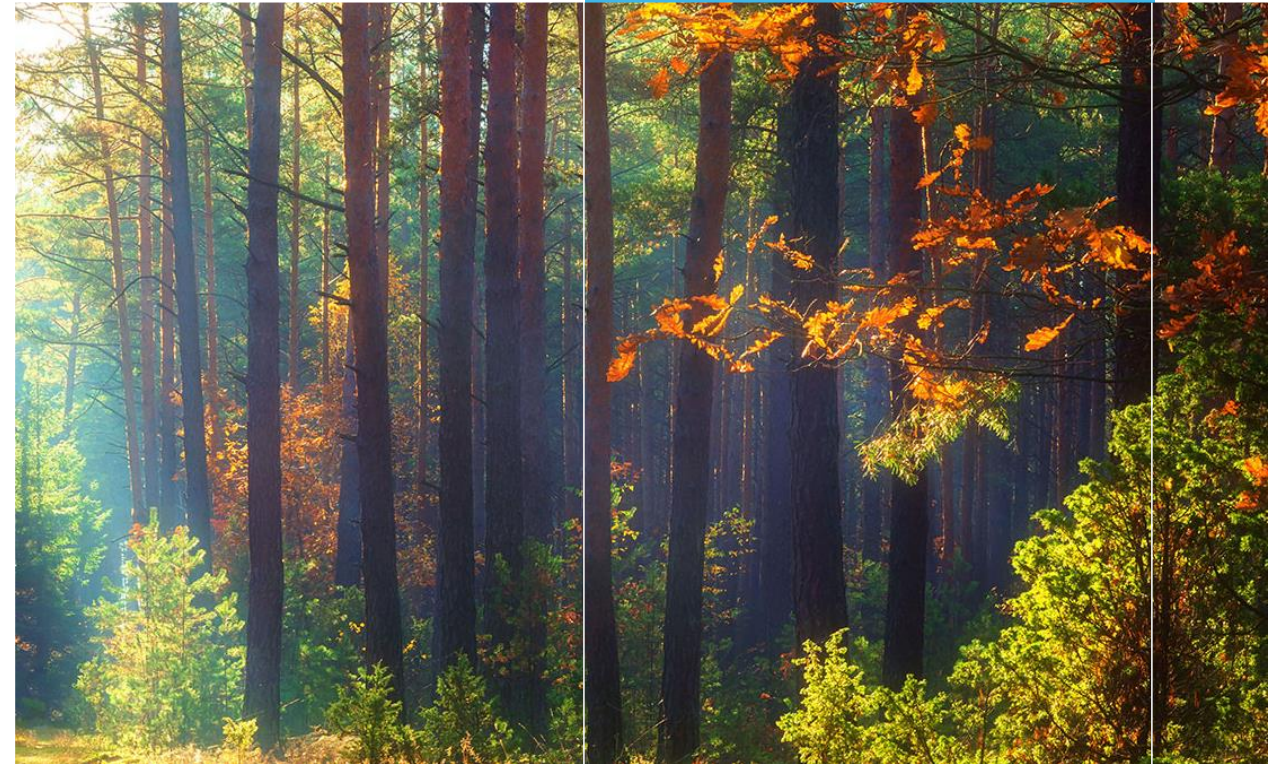
Achtergrondinformatie & inhoud maatregel

'Meer bos' als één van de vier pijlers van de Bossenstrategie

In 2020 is door Rijk en provincies de Bossenstrategie vastgesteld en concreet vertaald naar vier pijlers. De eerste pijler betreft het aanleggen van meer - aaneengesloten stukken - bos met een opgave van een toename met 10% tot 2030. Deze opgave valt niet alleen binnen het landelijk gebied, maar ook het stedelijk gebied. In Noord-Holland is reeds 14.784 hectare bos aanwezig. De extra 10% gaat om 1.478 hectare aan bos en om 60 hectare compensatiebos. Van de 1.478 hectare ligt 140 hectare binnen het NNN en 1.398 hectare daarbuiten. De opgave rondom meer bos overlapt deels met de doelen vanuit groenblauwe dooradering in het NNN en Natura 2000 gebieden.

Karakteristieken meer bos

Het bos wordt bestemd als openbaar natuur, waar het type bos (bomensoorten) per plek verschilt. De minimum omvang is 1,5 hectare. Aanleg van bos vindt plaats op verschillende typen grond. In de praktijk is dit vaak landbouwgrond of overheidsgrond verpacht aan agrariërs.

TOELICHTING MAATREGEL

Andere pijlers Bossenstrategie

Naast de pijler “Meer bos” kent de bossenstrategie drie andere pijlers

TOELICHTING MAATREGEL

Maatregel 'Meer bos'

Grote verschillen per regio in opgave toe te voegen bos

Programmagebied	Binnen NNN	Buiten NNN
	(Versterken van het Natuurnetwerk)	(Uitbreiding- en compensatieopgave)
Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland	29 hectare	292 hectare
Noord-Kennemerland	77 hectare	5 hectare
Laag Holland	2 hectare	61 hectare
Zuid-Kennemerland en Amstelland-Meerlanden	32 hectare	1.010 hectare
Gooi en Vechtstreek	0 hectare	30 hectare
Totaal	1538 hectare	1.398 hectare

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Opbrengst SEIA

Introductie op SEIA-schema, bevindingen en aandachtspunten

In de volgende slides lichten we de opbrengst van de SEIA toe. Dat doen we door het uitgewerkte 'SEIA-schema'* te presenteren, een aantal aannames en onderbouwingen van het schema toe te lichten, bevindingen per brede welvaartsthema te beschrijven en tot slot de opgehaalde aandachtspunten voor beleidsmakers te beschrijven.

De opbrengst is een samenvoeging van de inbreng van de deelnemers van de expertsessie met provinciale ambtenaren, de werksessie tijdens de PPLG-conferentie en de validatiesessie. Hieronder vindt u een overzicht van de deelnemers aan deze sessies.

Expertsessie provincie

In totaal waren er 12 provinciale ambtenaren aanwezig, waarvan 6 met 'Meer Bos' aan de slag zijn gegaan. De verschillende achtergronden waren aanwezig:

- Ruimtelijke Ordening (RO)
- Landschapsspecialisten – water, biodiversiteit en natuur
- Landbouw
- Duurzame Verstedelijking
- Expert Bossenstrategie & maatregel 'Opkopen Stoppers'
- MER-procedures en trajecten
- Grondzaken
- Gebiedsprogramma's

Werksessie PPLG-conferentie

In totaal waren er 21 deelnemers aanwezig van de volgende organisaties:

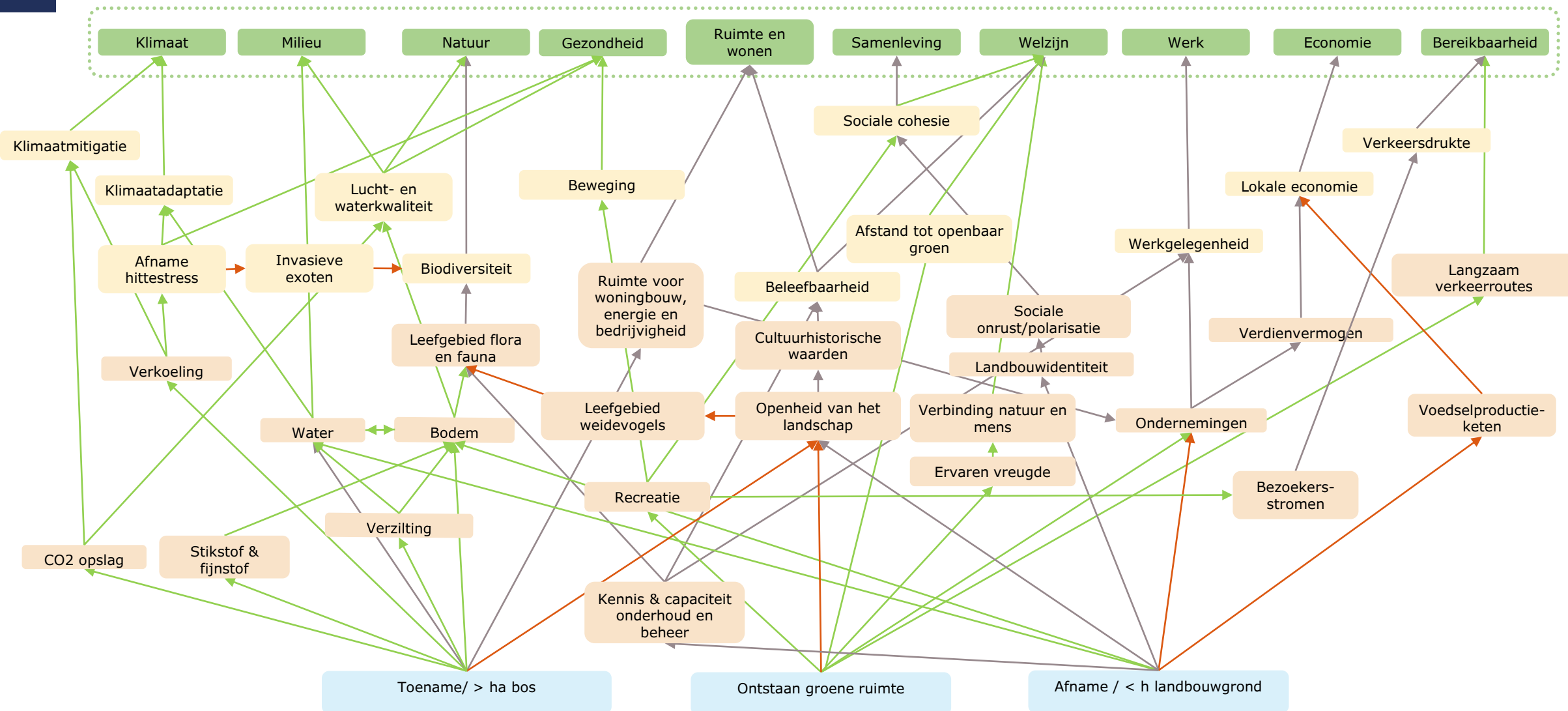
- Agrarische Natuur-en Landschapsvereniging de Liewe
- Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land en Dijken
- Gemeente Dijk en Waard
- Stichting Duinbehoud
- Arcadis
- IVM
- Gemeente Haarlemmermeer
- Gemeente Bergen
- Provinciale Staten 50plus
- LTO
- Provincie Noord-Holland
- Rabobank

* Meer informatie over het SEIA-schema kunt u vinden in het [gespreksprotocol](#) opgesteld door de WUR.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Brede Welvaart thema's

Doorwerking op breder maatschappelijk niveau
Directe gevolgen in gebied
Fysieke verandering op locatie

Pijler 1: Meer bos

Maatregel: Bossenstrategie

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Aannames en onderbouwing schema

Bij het begeleiden van de sessies en het invullen van de SEIA-schema's hebben de deelnemers een aantal aannames en argumenten ter onderbouwing gehanteerd. Voor het interpreteren en duiden van het schema is het belangrijk deze in acht te nemen:

Aannames:

- Toename bos leidt tot bodemherstel en daarmee tot een verbeterde bodem. Dit gaat zowel over een verbeterd bodemsysteem als bodemkwaliteit.
- Een afname van de stikstofuitstoot leidt tot betere milieukwaliteit en meer biodiversiteit.
- Het ontstaan van groene ruimte heeft een positief effect op het ontstaan van langzaamverkeerroutes.
- Het ontstaan van groene ruimte en daarmee recreatie, leidt niet tot zodanige verkeersdrukke dat dit belemmerend is voor de bereikbaarheid.
- Het verwachte effect op **economie** en **werk** is sterk afhankelijk van de nieuwe functies in het gebied en de mate waarop huidige ondernemingen worden beïnvloed. Daarbij gaat **de economische bijdrage** van een boer verder dan eigen productie, afname van landbouwgrond kan daarmee een negatief effect uitoefenen op de voedselproductieketen in het gebied.
- De verwachting is dat door de toename van bos **het beheer en onderhoud** van een gebied, bij andere partijen dan agrariërs, komt te liggen. Het effect hiervan op de natuur (biodiversiteit) en ruimte en wonen (beleefbaarheid) is afhankelijk van de aanwezige kennis & capaciteit in een gebied en de betreffende kennisoverdracht.
- Aanleg bos heeft **invloed op beschikbare ruimte voor andere functies** – dit is terug te zien in het schema door afname landbouwgrond, aangezien dit het meest voor de hand ligt voor aanleg van bos. Uiteindelijk beïnvloedt aanleg van bos ook de beschikbare ruimte voor andere functies zoals woningen en energie.

Onderbouwingen:

- Er wordt verschillend gekeken naar het verwachte effect van afname landbouwgrond op de **samenleving**. Sommigen verwachten aantasting landbouwidentiteit, terwijl anderen juist een bijdrage aan nieuwe perspectieven voor het landelijk gebied zien.
- Het verwachte effect op **ruimte en wonen** is moeilijk te duiden omdat dit sterk afhankelijk is van de plek waar het bos wordt aangelegd en voorkeuren en achtergrond van de mensen gevestigd in dat gebied.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Bevindingen bijeenkomst (1)

Verwachte effecten per brede welvaart thema

Klimaat: +

Het verwachte effect op klimaat is overwegend positief. Toename van bos draagt bij aan klimaatmitigatie door toename CO2 opslag en verkoeling. Ook draagt meer bos bij aan klimaatadaptatie door afname van hittestress en het beter vasthouden van water in de bodem.

Milieu: +

Het verwachte effect op milieu is overwegend positief. Toename van bos draagt positief bij door een verbeterde lucht- en waterkwaliteit en een evenwichtigere waterhuishouding. Een positief effect op de waterhuishouding vindt ook plaats door afname van landbouwgrond. In welke mate het effect positief uitpakt, is afhankelijk van het grondgebruik op de locatie voor aanleg van het bos en van het type bos dat wordt aangelegd; bij bomen die veel water vragen, zal het effect minder positief uitpakken.

Natuur: +

Het verwachte effect op natuur is overwegend positief. De toename van bos draagt bij aan de natuur, door een verbeterde lucht- en waterkwaliteit en een verbeterde leefomgeving voor flora en fauna en daarmee biodiversiteit.

In specifieke gevallen kan het effect op de leefomgeving voor flora en fauna ook negatief uitpakken, zoals wanneer het leefgebied voor weidevogels verdwijnt. Aanvullend kan er een effect optreden door de verandering van het beheer en onderhoud in het gebied. De verwachting is dat dit zowel negatieve als positieve effecten kan hebben.

Gezondheid: +

Het verwachte effect op de gezondheid is overwegend positief. De fysieke gezondheid van inwoners neemt toe door verbetering van de lucht- en waterkwaliteit en afname van hittestress. Daarbovenop creëert het ontstaan van groene ruimte recreatiemogelijkheden, dat daarmee naar verwachting de beweging en het welbevinden van de mens vergroot.

Ruimte en wonen: -/+

Het verwachte effect op ruimte en wonen is diffuus. Zowel toename van bos, het ontstaan van groene ruimte en afname van landbouwgrond kan een positief of negatief effect hebben op de cultuurhistorische waarde en daarmee ook de beleefbaarheid van het landschap. Tevens kan toename van bos de beschikbare ruimte voor woningbouw, energie en bedrijvigheid negatief beïnvloeden.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Bevindingen bijeenkomst (2)

Verwachte effecten per brede welvaart thema

Samenleving: -/+

Het verwachte effect op het thema samenleving is diffuus. Het ontstaan van groene ruimte heeft een overwegend positief effect op de samenleving, door toename van recreatiemogelijkheden, wat kan bijdragen aan sociale cohesie. Afname van landbouwgrond kan daarentegen zowel een positief als negatief effect hebben op sociale cohesie.

Welzijn: +

Het verwachte effect op welzijn is overwegend positief. Het ontstaan van groene ruimte heeft een positief effect op welzijn door een toename van de ervaren vreugde. Ook heeft dit een positief effect in relatie tot afstand tot openbaar groen. In bepaalde situaties kan het effect op welzijn ook negatief uitpakken: bijvoorbeeld wanneer de beleefbaarheid negatief wordt beïnvloed door het verdwijnen van het open landschap.

Werk: -/+

Het verwachte effect op werk is diffuus. Er wordt verwacht dat het ontstaan van groene ruimte recreatieve ondernemingen aantrekt en daarmee de

werkgelegenheid kan toenemen. Tegelijkertijd kan de werkgelegenheid in het gebied ook afnemen, wanneer agrarische ondernemers het gebied moeten verlaten of hun productie moeten verlagen.

Economie: -/+

Het verwachte effect op de economie is diffuus. Het ontstaan van groene ruimte kan een positief effect hebben op de lokale economie, wanneer recreatieve ondernemingen zich in het gebied vestigen. Daartegenover staat een negatief effect dat kan optreden, wanneer het aantal agrarische ondernemers afneemt en de voedselproductieketen negatief wordt beïnvloed.

Bereikbaarheid: +

Het verwachte effect op bereikbaarheid is positief. Het ontstaan van groene ruimte heeft een positief effect, door het ontstaan van langzaamverkeerroutes.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Impact-overzichtstabel

De verwachte impact van 'Meer Bos' per brede welvaartthema

Thema	Verwachte impact			Bevindingen
	positief	negatief	diffuus	
Klimaat				Overwegend positief door een positief effect op klimaat-mitigatie en adaptatie.
Milieu				Overwegend positief door een verbeterde lucht- en waterkwaliteit en een evenwichtigere waterhuishouding
Natuur				Overwegend positief door een verbeterde lucht- en waterkwaliteit en een verbeterde biodiversiteit.
Gezondheid				Overwegend positief door verbetering van de lucht- en waterkwaliteit, afname van hittestress en toename van beweging.
Ruimte en wonen				Diffuus door een negatief en/of positief effect op de beleefbaarheid van het landschap en beschikbare ruimte voor andere doeleinden.
Samenleving				Diffuus door een positief effect op sociale cohesie door ontstaan recreatie, maar een positief en/of negatief effect op sociale onrust door de invloed op landbouwidentiteit.
Welzijn				Overwegend positief door een toename van de sociale cohesie, verbinding natuur en mens, en afstand tot openbaar groen.
Werk				Diffuus door een mogelijk negatief effect op het aantal agrarische ondernemers, maar een positief effect op het ontstaan van recreatieve ondernemingen.
Economie				Diffuus door een mogelijk negatief effect op de agrarische sector en de voedselproductieketen en mogelijk positief effect op nieuwe ondernemingen en diensten.
Bereikbaarheid				Overwegend positief door het ontstaan van langzaamverkeerroutes.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Aandachtspunten voor beleidsmaker

Ingebrachte punten door deelnemers sessies

Onderzoek

1. Breng in kaart welke **locaties/gronden in scope zijn voor de aanleg van bos**.
Deze informatie vergemakkelijkt het gesprek over de risico's die optreden bij het eventueel verdwijnen van de huidige functies. De omvang van het nieuwe bos is daarin een belangrijk gegeven.
2. Start voorafgaand aan de uitgifte van gronden voor bos **een ontwerpend onderzoek** naar de ruimtelijke en ecologische impact, met oog voor slimme functiecombinaties, effecten op identiteit gebied en biodiversiteit. Richt op basis van deze inzichten de ruimte in.

Implementatie

3. Houd bij de aanleg van bos rekening met **functiecombinaties** en kijk waar de **meeste meerwaarde** voor meerdere functies tegelijkertijd kan ontstaan.
4. Houd bij de aanleg van bos rekening met het **type bos** dat wordt aangelegd en of dit past binnen het gebied. Ga hierbij niet voorbij aan de beleefbaarheid.
5. Door de aanleg van bos verandert de manier waarop beheer en onderhoud wordt georganiseerd, houdt rekening met **kennisoverdracht en kennisbehoud** bij verandering van beheer.
6. Maak **bewust een keuze** voor inzet op recreatie of biodiversiteit.
7. Richt een proces in waar **samen in** en **met** het **gebied** en **betrokken stakeholders** wordt gehandeld.

Flankerend beleid

8. Verken aanvullende **subsidies** voor bos op landbouwgrond.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Algemene bevindingen

Op basis van de opbrengst van de SEIA vallen ons de onderstaande punten op:

- Deelnemers verwachten dat de maatregel 'Meer Bos' van de Bossenstrategie overwegend positieve effecten te weeg brengt voor klimaat, milieu, natuur, gezondheid, welzijn en bereikbaarheid. Bij andere thema's zijn veel onzekerheden over de daadwerkelijke effecten. Hoe deze effecten uitpakken is sterk afhankelijk van waar het bos komt, hoe het wordt gebruikt en in welke mate functiecombinaties kunnen worden toegepast. Dit zijn dan ook de aandachtspunten die zijn ingebracht voor onderzoek, implementatie en flankerend beleid.
- Het is raadzaam meer inzicht te verkrijgen in de aspecten die een rol spelen bij beleefbaarheid van het landschap en de typen bos voor Noord-Holland. Hier zijn nog weinig cijfers of kennis over beschikbaar, maar is relevant om negatieve effecten van aanleg bos op samenleving of welzijn te voorkomen.
- Voor de thema's klimaat, milieu en gezondheid - waar naar verwachting overwegend positieve effecten optreden - is het raadzaam te onderzoeken hoe deze effecten te verzekeren en versterken.

REFLECTIE OPBRENGST

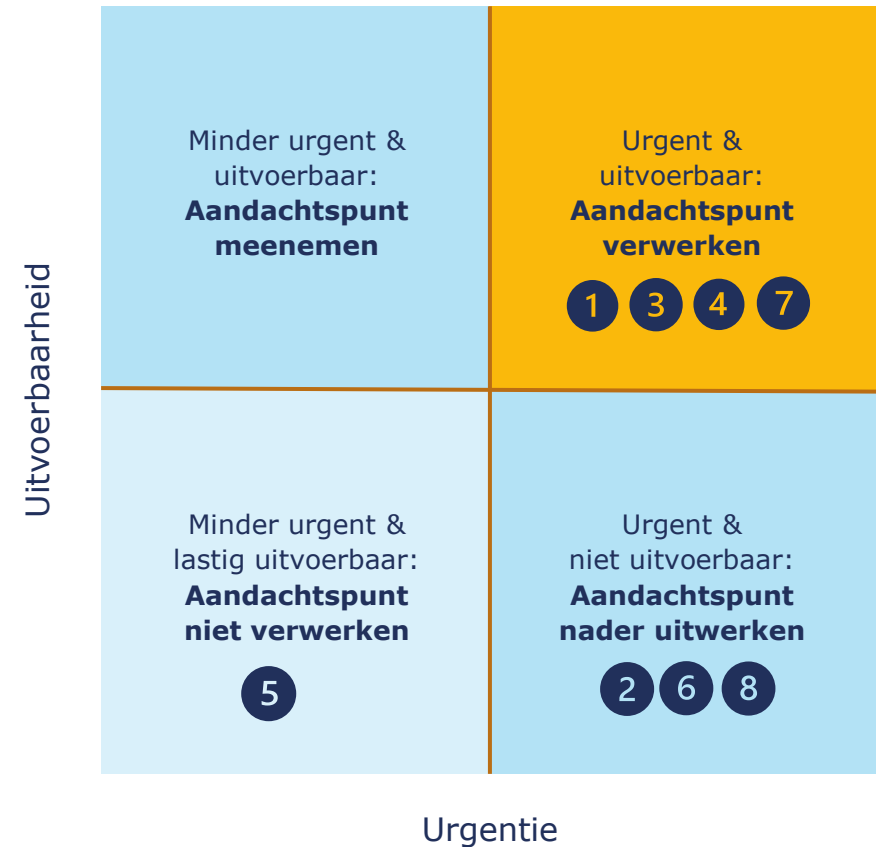
Reflectie en advies Berenschot

Advies voor omgaan met aandachtspunten

Wij hebben op basis van expert judgement een inschatting gemaakt van de urgentie en haalbaarheid van de meegegeven aandachtspunten. Dit is samengevat in het schema hiernaast. Een toelichting hierop kunt in de volgende slides vinden.

Wij raden de provincie aan met name prioriteit te geven aan de aandachtspunten die urgent en uitvoerbaar zijn:

1. Onderzoek **welke locaties/gronden in scope zijn** voor de aanleg van bos
3. Houd rekening met **functiecombinaties** en waar **de meeste meerwaarde** kan ontstaan
4. Houd rekening met **het type bos** dat past bij het gebied
7. Richt een proces in **samen met** het gebied en **betrokken stakeholders**

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Toelichting op inschatting urgentie en uitvoerbaarheid

1 In kaart brengen welke locaties/gronden in scope zijn voor de aanleg van bos

- Urgent omdat het helpt de (tot nu toe onzekere) effecten op ruimte en wonen, werk en economie beter in beeld te krijgen. De informatie kan vervolgens helpen om op deze thema's eventuele negatieve effecten te kunnen mitigeren of positieve effecten te versterken.
- Uitvoerbaar omdat gegevens over ruimtelijke plannen, zoals woningbouw- en energieplannen (in ieder geval voor de korte termijn) goed beschikbaar zijn. Daarbij kan worden aangesloten bij het ruimtelijk voorstel in het kader van programma NOVEX.

2 Ontwerpend onderzoek naar ruimtelijke impact en ecologische impact

- Urgent omdat als onderdeel hiervan slimme functiecombinaties naar voren kunnen komen, die de mogelijke negatieve effecten op ruimte en wonen, werk en economie kunnen wegnemen of zelfs omdraaien in positieve effecten. Hiermee draagt het bij aan ruimtelijke kwaliteit. Dit geldt tevens voor ecologische inzichten die zorgen voor een betere aansluiting bij het onderliggend landschap en bodem.

- Lastig uitvoerbaar omdat breed onderzoek nodig is om alle combinaties en effecten in beeld te brengen. Daarnaast zal er ook diepgaand naar de Noord-Hollandse situatie moeten worden gekeken om tot bruikbare inzichten te komen. Al met al kost dit veel inzet en kan dit de gebiedsprocessen doorkruizen.

3

Houd rekening met functiecombinaties en waar de meeste meerwaarde kan ontstaan

- Urgent omdat de meerwaarde van functiecombinaties groot is en de mogelijke negatieve effecten van bos op ruimte en wonen, werk en economie kunnen verminderen.
- Uitvoerbaar omdat bij de aanleg op een specifieke locatie aangehaakt kan worden de kennis van betrokkenen via gebiedsprocessen. Zij kunnen vanuit hun belangen kansen zien voor functiecombinaties om vervolgens gericht te kijken wat de mogelijkheden, ook samen met gemeenten.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Toelichting op inschatting urgentie en uitvoerbaarheid

4 Houd rekening met het type bos dat past bij het gebied

- Urgent omdat het type bos bepalend is voor de effecten die mogelijk optreden bij de thema's samenleving en leefbaarheid, maar ook natuur. Het is daarom noodzakelijk aan de voorkant rekening te houden met het type bos.
- Uitvoerbaar voor natuur omdat op dit thema veel informatie beschikbaar is over de effecten. Deze gegevens zijn er in mindere mate voor bijvoorbeeld 'leefbaarheid' van het bos, maar hier kan op relatief eenvoudige wijze inzicht in worden gekregen, bijvoorbeeld met enquêtes.

5 Houd rekening kennisoverdracht en kennisbehoud bij verandering beheer

- Minder urgent omdat de partijen die het beheer en onderhoud overnemen waarschijnlijk ook beschikken over kennis over het gebied. Bovendien verandert het grondgebruik en daarmee het type beheer, waardoor kennis beperkt kan worden overgedragen. Daarmee heeft de verandering van onderhoud en beheer op korte termijn waarschijnlijk geen grote impact.
- Lastig uitvoerbaar omdat de provincie niet direct over het instrumentarium beschikt om hierop te sturen. Deze verantwoordelijkheden zijn belegd bij Staatsbosbeheer en/of andere partijen zoals natuurmonumenten.

6 Maak bewust keuze in inzet op recreatie of biodiversiteit

- Urgent omdat de inzet van bos voor recreatie en biodiversiteit, tot zeer verschillende effecten leidt waar rekening mee gehouden moet worden in een gebiedsproces.
- Lastig uitvoerbaar omdat in de praktijk hier moeilijk één lijn in te trekken. In de praktijk dient het beide doelen en is hier geen afwegingskader voor vastgelegd.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Toelichting op inschatting urgentie en uitvoerbaarheid

7 Richt een proces in samen met het gebied en betrokken stakeholders

- Urgent omdat de betrokkenheid van alle partijen cruciaal is in het komen tot afgewogen keuzes en het creëren van draagvlak voor implementatie. Daarbij vragen gemeenten om actieve betrokkenheid.
- Uitvoerbaar omdat dit in lijn ligt met de gebiedsprocessen, waarbij elke stakeholder aan tafel wordt gevraagd.

8 Verken aanvullende subsidies voor bos op landbouwgrond

- Urgent om te kunnen vaststellen of een subsidieregeling een goed instrument is om bij te dragen aan pijler 1 van de Bossenstrategie, waar nog een grote opgave ligt voor provincie Noord-Holland.
- Lastig uitvoerbaar omdat een subsidieregeling ontwikkelen geen gemakkelijke opdracht is. Het kort veel tijd en energie en moet bovendien langs vele procedures om de rechtmatigheid daarvan te bepalen. Daarnaast moet er budget voor beschikbaar zijn.

3. Toepassing SEIA- methodiek op PPLG- maatregel 'Beëindigings- regeling veehouderij'

TOELICHTING OP MAATREGEL

‘Beëindigingsregeling veehouderij’

Achtergrondinformatie & inhoud maatregel

Twee Rijksregelingen

Het Rijk heeft twee regelingen om boeren te subsidiëren als zij stoppen met veehouderij. Dit zijn de LBV+ en de LBV. Veehouders die hier gebruik van maken moeten stoppen met het houden van vee, maar hoeven niet te stoppen met hun onderneming. Zij kunnen andere activiteiten ondernemen, zoals akkerbouw.

De LBV+ is voor veehouders die landelijk de meeste stikstofneerslag veroorzaken op Natura 2000-gebieden. De drempelwaarde hiervoor is vastgesteld op 2.500 mol of meer. Voor de LBV geldt geen nationale drempelwaarde. Hiervoor zijn drempelwaarden per Natura 2000-gebied vastgesteld.

Regelingen van invloed op provinciale gebiedsprocessen

Een ondernemer kan zonder tussenkomst van de provincie gebruik maken van de Rijksregelingen. Maar als dat gebeurt, dan ondervindt het gebied daar wel consequenties van. Het streven vanuit Noord-Holland is daarom dat de stoppersregeling vanuit het Rijk wordt ingezet in samenspraak met de provincie via de gebiedsprocessen.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Opbrengst SEIA

Introductie op SEIA-schema, bevindingen en aandachtspunten

In de volgende slides lichten we de opbrengst van de SEIA toe. Dat doen we door het uitgewerkte 'SEIA-schema'* te presenteren, een aantal aannames en onderbouwingen van het schema toe te lichten, bevindingen per brede welvaartsthema te beschrijven en tot slot de opgehaalde aandachtspunten voor beleidsmakers te beschrijven.

De opbrengst is een samenvoeging van de inbreng van de deelnemers van de expertsessie met provinciale ambtenaren, de werksessie tijdens de PPLG-conferentie en de validatiesessie. Hieronder vindt u een overzicht van de deelnemers aan deze sessies.

Expertsessie provincie

In totaal waren er 12 provinciale ambtenaren, waarvan 6 met de 'Beëindigingsregeling' aan de slag zijn gegaan. De verschillende achtergronden waren aanwezig:

- Ruimtelijke Ordening (RO)
- Landschapsspecialisten – water, biodiversiteit en natuur
- Landbouw
- Duurzame Verstedelijking
- Grondzaken
- Expert Bossenstrategie & maatregel 'Opkopen Stoppers'
- MER-procedures en trajecten
- Gebiedsprogramma's
- Programma Klimaat & programma Stikstof

Werksessie PPLG-conferentie

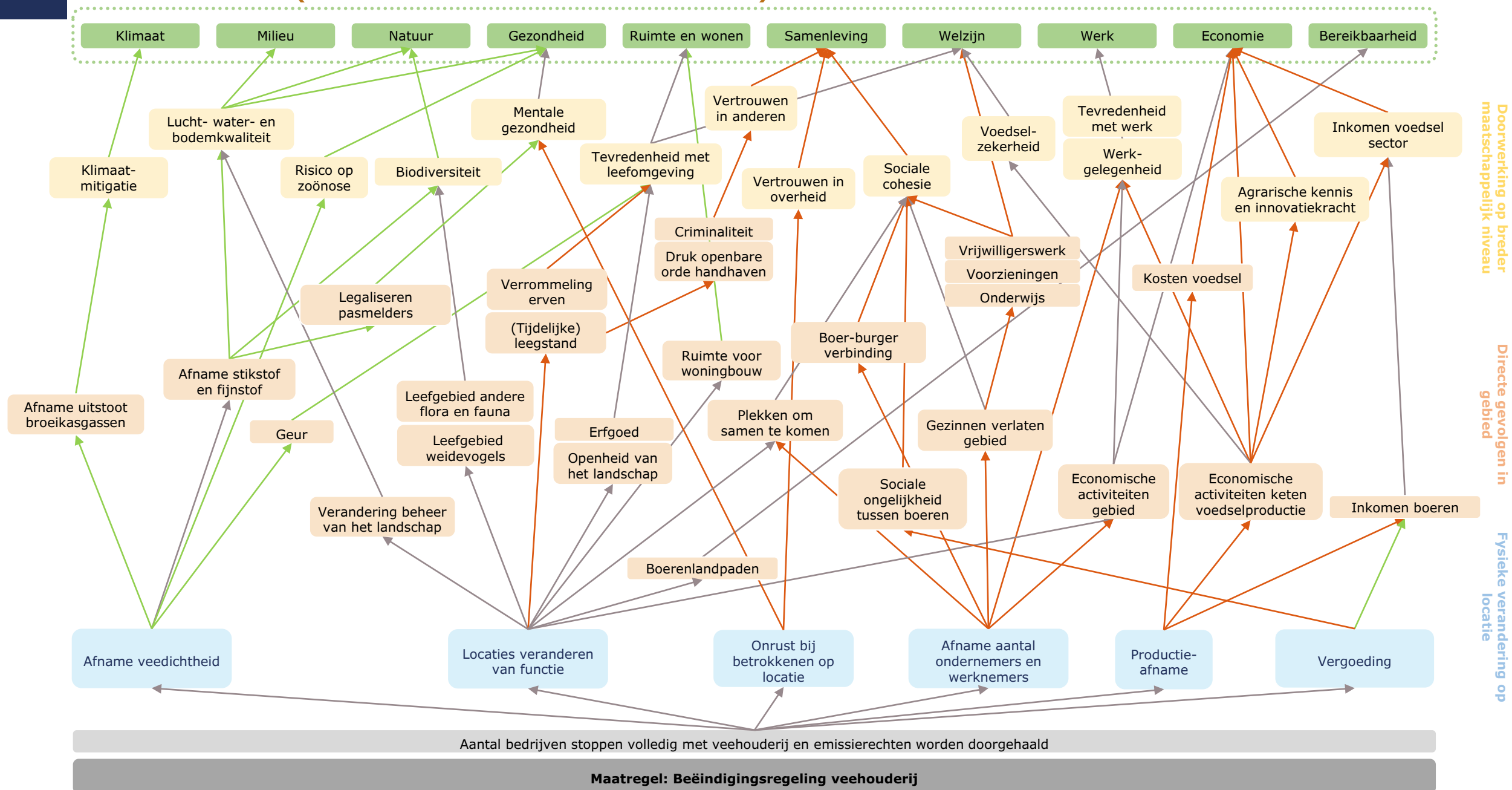
In totaal waren er 22 deelnemers aanwezig van de volgende organisaties:

- White Ranch
- LTO Noord plus - Kennemerland Zaanstreek – provinciaal en regionaal bestuurlijk
- Gemeente Bloemendaal
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Waterland
- Glastuinbouw Nederland
- Provincie Noord-Holland
- Gemeente Edam-Volendam
- Flynth
- Het Zijper Landschap
- Provinciale Staten CDA
- Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land en Dijken
- Agrarische ondernemers

* Meer informatie over het SEIA-schema kunt u vinden in het [gespreksprotocol](#) opgesteld door de WUR.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Brede Welvaart thema's

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Aannames en onderbouwing schema

Bij het begeleiden van de sessies en het invullen van de SEIA-schema's hebben de deelnemers een aantal aannames en argumenten ter onderbouwing gehanteerd. Voor het interpreteren en duiden van het schema is het belangrijk deze in acht te nemen:

Aannames:

- De voedselprijs gaat omhoog als de productie omlaag gaat.
- De veedichtheid neemt af omdat een aantal veehouderijen hun bedrijfsactiviteit beëindigen en emissierechten worden doorgehaald.
- De stikstofuitstoot gaat omlaag gaat als de veedichtheid afneemt
- Een afname van de stikstofuitstoot leidt tot betere milieukwaliteit en meer biodiversiteit.
- Boeren die gebruik maken van de stoppersregeling zullen waarschijnlijk het gebied verlaten.
- Alleen al het gebruik van deze maatregel leidt tot maatschappelijke onrust door de negatieve connotatie in het landelijk gebied.

Onderbouwingen:

- De **economische bijdrage** van een boer in een gebied gaat verder dan alleen de eigen productie. Het gaat ook om de gehele waardeketen waar de producten worden gebruikt en de bedrijven in het gebied waarvan de boer gebruik maakt. Daarnaast draagt het gezin van de boer ook bij aan de economie in het gebied.
- De locaties waar gestopt wordt met veeteelt zullen **veranderen van functie**, maar het verwachte effect daarvan is niet te duiden. De nieuwe functie hangt namelijk af van het gebied, de ondernemer, eventuele andere initiatiefnemers, de grond en het ruimtelijk beleid van de betrokken overheden.
- Het **beheer van het landschap** verandert omdat boeren dit op dit moment (deels) uitvoeren. Als enkele van deze boeren stoppen, is het de vraag wie dat beheer overneemt en wat de kwaliteit daarvan is. Het verwachte effect hiervan is dus niet te duiden.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Bevindingen bijeenkomst (1)

Verwachte effecten per brede welvaart thema

Klimaat: +

De afname van de veedichtheid draagt bij aan klimaatmitigatie door afname van broeikasgassen en bodemdaling.

Milieu: +

De lucht-, water- en bodemkwaliteit neemt toe door afname van stikstof, fijnstof en bodemdaling. Daarnaast kan de verandering van de functie en daarmee het grondgebruik en beheer van het gebied zowel een positief als negatieve invloed op hebben. Het hangt af van de nieuwe functie welk effect te verwachten is.

Natuur: +

Er wordt een toename van de biodiversiteit verwacht door de afname van stikstofuitstoot. Daarnaast is er een nader te duiden effect op biodiversiteit doordat het leefgebied van soorten verandert door verandering van functies. Dit kan voor weidevogels minder leefgebied betekenen, maar voor andere flora en fauna juist meer.

Gezondheid: +

De fysieke gezondheid van inwoners neemt toe door verbetering van de lucht-, water- en bodemkwaliteit en de afname van het risico op zoönose, beide door een lagere veedichtheid. De invloed op mentale gezondheid is niet eenduidig. Enerzijds kan het positief zijn dat er ruimte ontstaat om pas-melders te legaliseren en daarmee de mentale belasting bij die boeren weg te nemen, anderzijds zorgt de maatschappelijke onrust en onzekerheid voor meer belasting bij boeren en andere betrokkenen.

Ruimte en wonen: -/+

Het verwachte effect op ruimte en wonen is niet eenduidig. Het landschap zal veranderen, wat van invloed is op de ruimtelijke kwaliteit. Het is afhankelijk van hoe het landschap er uit komt te zien en hoe men die ervaart of dit positief of negatief zal zijn. Daarbij hangt het ook af in hoeverre de transitie gepaard gaat met verrommeling en leegstand. Een ander aspect is dat er meer ruimte voor woningbouw kan ontstaan. Dat hangt af van keuzes in de ruimtelijke ontwikkeling.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Bevindingen bijeenkomst (2)

Verwachte effecten per brede welvaart thema

Samenleving: -

Het vertrouwen in de overheid kan achteruit gaan door de maatschappelijke onrust rond de toepassing van de maatregel. Een mogelijke toename van criminaliteit door leegstand kan hier ook aan bijdragen. Daarnaast kan de sociale cohesie afnemen door een afname van werknemers en ondernemers in het landelijk gebied (waardoor zij met hun gezinnen verhuizen), wat ertoe kan leiden dat voorzieningen en onderwijs onder druk komen.

Welzijn: -/+

De hoeveelheid voorzieningen in het landelijk gebied kan achteruit gaan omdat gezinnen het gebied verlaten en door sommigen wordt een mogelijke toename in de prijs van voedsel verwacht door een afname van voedsel productie. In hoeverre deze effecten optreden is echter zeer afhankelijk van hoeveel boeren gebruik maken van de regeling. Daarnaast heeft ook de tevredenheid met de leefomgeving invloed hebben op het welzijn. Het is echter niet te duiden of deze tevredenheid toe- of afneemt.

Werk: -/+

De invloed op de hoeveelheid banen is niet te duiden. Enerzijds kunnen het er minder worden er door de afname van agrarische ondernemers en minder economische activiteiten in de voedselproductieketen. Anderzijds kunnen de nieuwe functies meer werkgelegenheid met zich mee brengen dan in de huidige situatie.

Economie: -/+

Voor de agrarische sector zal de maatregel waarschijnlijk een negatief effect hebben door een afname van de productie, ondernemers en werknemers. Maar het is afhankelijk van de nieuwe functies in het gebied of dit op niveau van de gehele economie tot een negatief effect leidt.

Bereikbaarheid: -/+

De bereikbaarheid kan afnemen wanneer er veel boerelandpaden uit het landschap verdwijnen. Maar bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kan ook nieuwe infrastructuur worden aangelegd.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Impact-overzichtstabel

De verwachte impact van de 'Beëindigingsregeling Veehouderij' per brede welvaartthema

Brede welvaartthema	Verwachte impact			Bevindingen
	positief	negatief	diffuus	
Klimaat				Overwegend positief door een positief effect op klimaat-mitigatie.
Milieu				Overwegend positief door een verbeterde lucht, water- en bodem kwaliteit.
Natuur				Overwegend positief door een verbeterde lucht, water- en bodemkwaliteit en een verbeterde biodiversiteit.
Gezondheid				Overwegend positief door een verbeterde lucht, water- en bodem kwaliteit en afname risico zoonose.
Ruimte en wonen				Diffuus door een negatief en/of positief effect op tevredenheid met leefomgeving en een positief effect op beschikbare ruimte voor wonen.
Samenleving				Negatief door een afname in het vertrouwen in de overheid en daarmee het ontstaan van maatschappelijke onrust, en een afnemende sociale cohesie.
Welzijn				Diffuus door het mogelijk negatief effect op voorzieningen en voedselzekerheid en mogelijk positief effect op de tevredenheid leefomgeving.
Werk				Diffuus door een negatief effect op agrarische ondernemers en activiteiten in de voedselproductieketen en positief effect op het ontstaan van nieuwe functies en ondernemingen.
Economie				Diffuus door een negatief effect op de agrarische sector, maar een positief effect op andere markten of diensten die ontstaan.
Bereikbaarheid				Diffuus door een negatief effect op de boerenlandpaden, maar een positief effect op nieuwe infrastructuur als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling.

OPBRENGST SEIA (INBRENG DEELNEMERS WERKSESSIES)

Aandachtspunten voor beleidsmaker

Onderzoek

1. Breng de **feitelijke impact van de regeling** in kaart. Wat betekent het voor biodiversiteit, (macro)economie, voedselprijs, werkgelegenheid etc.? En verzamel deze informatie per gebied, want elk gebied is anders. Maakt met deze informatie een gedeelde kennisbasis op basis waarvan je in gebiedsprocessen het gesprek voert.
2. Onderzoek de benodigde **uitvoeringscapaciteit en kennis** bij overheden om te helpen bij het invulling geven aan de vrijkomende ruimte als er gebruik wordt gemaakt van de regeling. Denk hieraan aan het verlenen van vergunningen voor nieuwe functies.

Implementatie

3. Zorg voor **planologische rust** bij boeren. Maak een keuze en wees daar consequent in zodat men weet waar die aan toe is.
4. **Help boeren** die (willen) stoppen met veeteelt door mogelijkheden te geven om andere bedrijfsactiviteiten te ondernemen. Hiermee stimuleer je dat de ondernemer en zijn gezin blijven en economische én sociale waarde kunnen toevoegen aan het gebied. Heb hierbij aandacht voor **maatwerk** in elk gebied, maar ook elke boer. Elk bedrijf is anders en daarmee de impact op de omgeving ook.
5. **Betrek de gemeenten** vroegtijdig wanneer boeren gebruik willen maken van de regeling.
6. Implementeer de regeling in **samenhang met andere maatregelen** die passend zijn bij het gebied.

Flankerend beleid

7. Richt het **beheer en onderhoud** van het landschap goed in als boeren die voorheen uitvoerden stoppen met hun bedrijf. Maak daar juist gebruik van de kennis en kunde van boeren. Wellicht door boeren die stoppen met veeteelt te betalen om deze taak te laten uitvoeren.
8. Gebruik als provincie in samenwerking met andere overheden **het beschikbare ruimtelijke instrumentarium** om de ontwikkeling van het gebied in de gewenste richting te bewegen. Veel effecten vallen of staan bij hoe er met de beschikbare planologische en milieu ruimte wordt omgegaan. Zorg daarin tenminste voor voldoende voorzieningen en werkgelegenheid in de het landelijk gebied.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Algemene bevindingen

Op basis van de opbrengst van de SEIA vallen ons de onderstaande punten op:

- Er zijn nog veel onzekerheden over de sociaaleconomische impact van de LBV(+) omdat dit afhankelijk is van welke functie er in de plaats van veehouderij komt. Het zal daarom per locatie afhankelijk zijn wat de impact is en hoe de provincie daar mee om kan gaan.
- Vanuit brede welvaart bezien wordt er verwacht dat de LBV(+) een positief effect heeft op leefomgevingsaspecten, zoals natuur en klimaat, en een negatief effect kan hebben op de sociaaleconomische aspecten, zoals werk en samenleving. Met name die laatste categorie is sterk afhankelijk van de nieuwe invulling van het gebied.
- Een goed gesprek voeren over de impact van deze maatregel vergt veel kennis van betrokkenen, bijvoorbeeld over de agrarische waardeketen en de invloed rol van stikstof op natuur. Daarnaast moet rekening worden gehouden met onjuiste beelden die het gesprek kunnen vertroebelen, bijvoorbeeld dat sprake is van verplichte beëindiging van veehouderij. In verdere gesprekken hierover dient de provincie hier rekening mee te houden door helder te maken waar het wel en niet over gaat.

REFLECTIE OPBRENGST

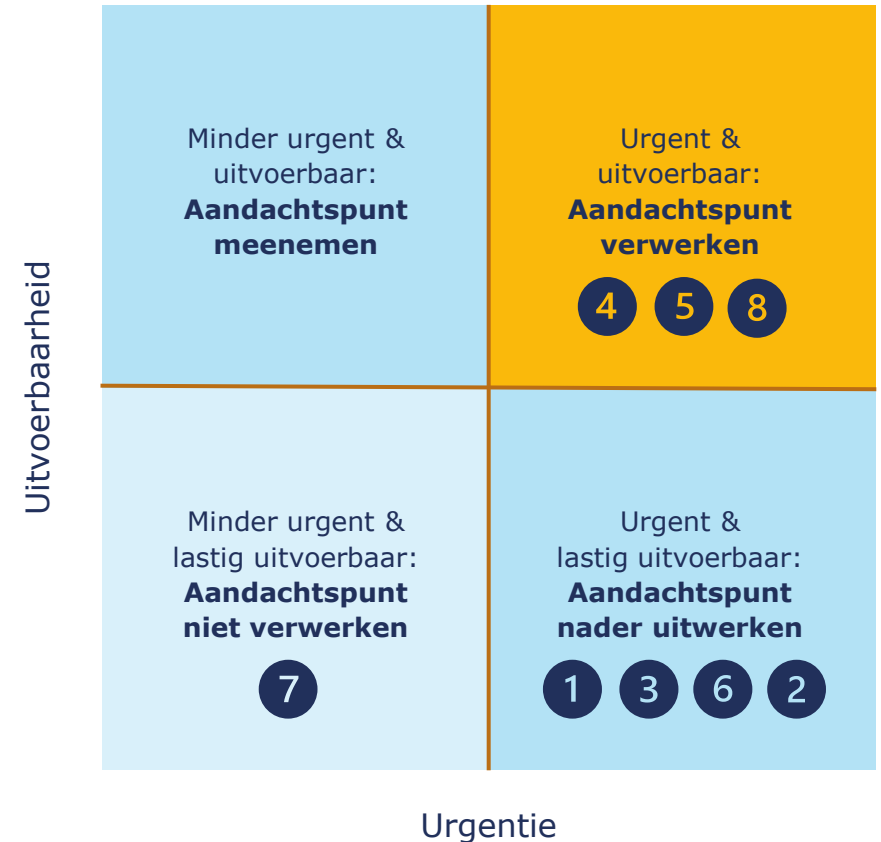
Reflectie en advies Berenschot

Advies voor omgaan met aandachtspunten

Wij hebben op basis van expert judgement een inschatting gemaakt van de urgentie en haalbaarheid van de meegegeven aandachtspunten. Dit is samengevat in het schema hiernaast. Een toelichting hierop kunt in de volgende slides vinden.

Op basis hiervan raden wij de provincie aan met name prioriteit te geven aan de aandachtspunten die urgent en uitvoerbaar zijn:

4. Het **helpen van boeren** die (willen) stoppen met veeteelt door mogelijkheden te geven om andere bedrijfsactiviteiten te ondernemen.
5. Het **vroegtijdig betrekken van gemeenten** als boeren willen stoppen met veehouderij.
8. Het **gebruik maken van het ruimtelijke instrumentarium** van de provincie om bij functieverandering de ontwikkeling in de gewenste richting te bewegen.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Toelichting op inschatting urgentie en uitvoerbaarheid

1 Breng de feitelijke impact van de beëindigingsregeling in kaart

- Urgent omdat er een gemeenschappelijke feitenbasis moet zijn om met elkaar het gesprek te kunnen voeren over de toepassing van deze regeling. Een deel van deze informatie wordt al verzameld in [onderzoek](#) van de WUR.
- Lastig uitvoerbaar omdat het om zeer veel aspecten gaat waarvoor vele gegevens en analyses nodig zijn. Wij schatten in dat de provincie dit (op korte termijn) niet alleen kan.

2 Onderzoek de benodigde uitvoeringscapaciteit en kennis bij overheden

- Urgent omdat uitvoeringscapaciteit en kennis noodzakelijk zijn om snel en goed invulling te geven aan de vrijkomende ruimte bij gebruik van deze regeling.
- Lastig uitvoerbaar omdat wij verwachten dat dit met een snelle inventarisatie binnen overheden te doen is, maar opvolging geven aan het onderzoek is lastig wordt omdat het bijschakelen van kennis en uitvoeringskracht op de korte termijn moeilijk is.

3 Zorg voor planologische rust bij boeren

- Urgent omdat dit een deel van de maatschappelijke onrust en de gevolgen daarvan kan mitigeren en het de mogelijkheid geeft voor boeren om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen die de negatieve economische impact kan mitigeren.
- Lastig uitvoerbaar omdat de provincie niet de enige partij is die hier invloed op heeft. Ook gemeenten, rijk en anderen hebben hier invloed op. Bovendien is de complexiteit en dynamiek groot, wat het lastig maakt om voor langere tijd keuzes vast te klikken.

4 Help boeren die (willen) stoppen met veeteelt met maatwerk

- Urgent omdat hiermee gericht boeren geholpen worden om ondernemingskansen te zien en daarmee te blijven bijdragen aan de economie, samenleving, etc. Bovendien is het van belang hier als provincie snel mee aan de slag te gaan, omdat de LBV(+) op dit moment in werking is en boeren hier gebruik van kunnen maken.
- Uitvoerbaar omdat het – hoogstwaarschijnlijk – niet om veel boeren gaat die gebruik maken van de beëindigingsregeling. Hier is hierbij wel in elk apart geval de vraag *hoe* de provincie kan helpen.

REFLECTIE OPBRENGST

Reflectie en advies Berenschot

Toelichting op ordening naar urgentie en uitvoerbaarheid

5

Betrek de gemeenten vroegtijdig

- Urgent omdat gemeenten een belangrijke rol spelen in het sturing geven aan de functieverandering op de locaties waar gestopt wordt met veehouderij, bijvoorbeeld met omgevingsplanen. Daarnaast hebben gemeenten vaak beter oog voor de kansen en problemen in een gebied zodat hier rekening mee gehouden kan worden in de implementatie.
- Uitvoerbaar omdat het weinig extra inzet vergt van de provincie gezien het feit dat gemeenten al betrokken worden via de gebiedsprocessen.

6

Implementeer de regeling in samenhang met andere maatregelen

- Urgent omdat juist deze samenhang de uiteindelijke sociaaleconomische impact in een gebied bepaalt.
- Lastig uitvoerbaar omdat de LBV(+) een rijksregeling is, direct gericht op boeren, waar de provincie weinig tot geen invloed op heeft. De provincie heeft wel mogelijkheden om met de consequenties om te gaan in de gebiedsprocessen.

7

Richt het beheer en onderhoud van het landschap goed in

- Minder urgent omdat het onzeker is of de verandering van functie positief of negatief impact heeft op beheer en onderhoud. Daarnaast is het de verwachting is er maar weinig boeren gebruik zullen maken van de regeling in Noord-Holland waardoor dit op weinig plekken speelt.
- Lastig uitvoerbaar omdat de provincie weinig aangrijpingspunten heeft om eisen te stellen aan het beheer en onderhoud. En dit extra financiële middelen kost.

8

Gebruik het ruimtelijke instrumentarium om de ontwikkeling in de gewenste richting te bewegen.

- Urgent omdat een groot deel van de sociaaleconomische impact afhankelijk is van welke functieverandering er plaatsvindt. Hier kan op gestuurd worden met het ruimtelijk instrumentarium
- Uitvoerbaar omdat de provincie zelf ruimtelijk instrumentarium waarmee ze dit kan doen (omgevingsverordening, omgevingsvisie etc.) en via het omgevingsrecht invloed heeft op de inzet van het instrumentarium van andere overheden.

4. Aandachtspunten toepassing SEIA- methodiek

AANDACHTSPUNTEN TOEPASSING SEIA-METHODIEK

Wanneer en hoe pas je de SEIA toe?

Gedurende het oefenen met de SEIA-methode kwamen één vraag duidelijk naar voren: *wanneer* en *hoe* pas je de SEIA op een goede manier toe in de gebiedsprocessen? In dit hoofdstuk gaan we in op deze vraag. We beschrijven eerst de reflectie van de deelnemers, daarna gaan we in op wanneer de SEIA in te zetten en tot slot hoe dat te doen.

Gedetailleerde aanpassing methodiek in bijlage

Wij gaan in een bijgevoegd document meer in detail in op hoe wij voorstellen de WUR-methode aan te passen zodat deze beter toepasbaar is in de Noord-Hollandse praktijk. Hierin hebben we de aanpassingen die wij gaandeweg hebben gedaan bijgehouden.

AANDACHTSPUNTEN TOEPASSING SEIA-METHODIEK

Reflectie deelnemers SEIA-sessies

In elke sessie is met de aanwezigen gereflecteerd op het de toegepaste methodiek. Hieronder vatten we deze reacties samen.

Algemene reflectie

- De methodiek werkt goed om de **dialogoog tussen betrokkenen** te faciliteren. Het geeft betrokkenen waardevolle inzichten in andermans standpunten en maakt de complexiteit duidelijk.
- Toepassing van de methodiek is op **provinciaal niveau lastiger uitvoerbaar** door het hoge abstractieniveau. Pas op lokaal niveau zijn effecten goed te duiden.
- Er is behoefte om in de gebiedsprocessen een **combinatie aan maatregelen** te bekijken. Dat is ook mogelijk met deze methode, wanneer meer wordt ingezoomd op een kleiner gebied. Het aantal maatregelen dat gecombineerd wordt onderzocht moet wel beperkt blijven.
- Het moment dat de SEIA wordt in gezet **in een gebiedsproces** moet weloverwogen zijn. Het moet passen in het gebiedsproces en andere participatie instrumenten van overheden.

Reflectie op resultaat van de SEIA

- In de sessie moet meer aandacht zijn voor wat er met de resultaten wordt gedaan en waar deze belanden.
- Als resultaat is aanvullend een aanbeveling gewenst over de hoe de methodiek in te zetten in een gebiedsproces.

Reflectie op voorbereiding

- Kader de sessie richting deelnemers in door helder te maken welk doel de SEIA-methodiek en de sessie dient.
- Bij de introductie en gedurende de sessie de geselecteerde maatregelen helder definiëren en afbakenen: over welke situatie gaat het gesprek worden gevoerd?
- Het is prettig dat vooraf het schema deels ingevuld is.

Reflectie op methode

- SEIA-methodiek geeft een heldere en navolgbare structuur voor het gesprek. Desondanks kan het gesprek chaotisch lopen omdat er zoveel samenhang zit tussen alle onderwerpen.
- Er is een stevige begeleider nodig die de discussie in goede banen kan leiden. Diegene heeft ook enige kennis van de maatregel nodig.
- De gewenste groepsgrootte is maximaal 10 - 12 personen.
- Een mix van deelnemers met verschillende achtergronden werkt verrijkend.

AANDACHTSPUNTEN TOEPASSING SEIA-METHODIEK

Wanneer pas je de SEIA toe?

De toepassing van de SEIA in een gebiedsproces moet het lopende proces niet verstoren en moet helpen bij de discussies die op dat moment spelen. Welk moment dit is, hoeft niet bij elk gebiedsproces hetzelfde te zijn. Het hangt onder andere af van de discussies die er lopen, de gezamenlijkheid en sfeer onder de deelnemers, de mensen die aan tafel zitten en maatregelen die in dat gebied een rol spelen. Het is aan de gebiedsmanager om te bepalen wat het goede moment is voor de SEIA omdat hij of zij het beste zicht heeft op deze dynamiek. Om hen hierbij te helpen benoemen geven wij vier randvoorwaarden voor een zinvolle toepassing van de SEIA.

Randvoorwaarde 1

De SEIA wordt toegepast voor een **concrete maatregel** of samenhangend pakket aan maatregelen waarbij duidelijk is welke ingrepen in de fysieke leefomgeving gaan plaatsvinden. Die concreetheid is nodig omdat er dan een gesprek gevoerd kan worden over de effecten van de maatregel. In een gebiedsproces, kan dit ook gaan om een samenhangend pakket van (een beperkt aantal) maatregelen.

Randvoorwaarde 3

De SEIA wordt toegepast als er bij de betrokkenen **behoefte is aan handelingsperspectief**. Alleen als er gezamenlijk de wil is om tot een oplossing te komen is het zinvol om deze methode toe te passen. Anders is er geen ruimte voor een open gesprek over mogelijke effecten en aandachtspunten. Er mag wel spanning zijn over h oe die oplossing er uit ziet.

Randvoorwaarde 2

De maatregelen die in de SEIA centraal staan zijn **goed afgebakend**. De SEIA kijkt zeer breed naar de effecten van    n of meerdere maatregelen, waardoor vele onderwerpen de revue passeren. Om het gesprek een zekere mate van focus te geven helpt het daarom een strakke afbakening van maatregel(en) te bepalen, bijvoorbeeld maatregelen gericht op veeteelt of waterkwaliteit.

Randvoorwaarde 4

De SEIA wordt toegepast in situaties waarin **verschillende belangen** zijn bij de toepassing van de voorgenomen maatregel(en). De methode geeft de betrokken partijen inzicht in elkaars belangen en geeft ruimte om vele zorgen die betrokkenen kunnen hebben bespreekbaar te maken, van effecten op mentale gezondheid tot werkgelegenheid tot biodiversiteit. Het is daarom nuttig om discussies over tegengestelde belangen op een goede manier te voeren.

AANDACHTSPUNTEN TOEPASSING SEIA-METHODIEK

Hoe pas je de SEIA toe?

Meerwaarde zit in balans tussen participatie én onderzoek

De SEIA is zowel een participatieinstrument om inbreng van belanghebbenden mee te nemen in het gebiedsproces als een onderzoeksinstrument om kwalitatieve inzichten op te doen over de sociaaleconomische impact. Dit kan in de praktijk met elkaar schuren, bijvoorbeeld als de inbreng van een deelnemer feitelijk onjuist is maar de onderliggende zorg terecht. Wij zien het juist als de kracht van de methodiek omdat dit kan bijdragen aan *joint fact finding* met betrokkenen of zelfs *citizen science* met inwoners. Hiermee heeft de SEIA een toegevoegde waarde in het gebiedsproces boven op de gedane en lopende onderzoeken, ontwerpstudies, participatietrajecten etc. Dat vraagt wel om een goede balans tussen de inzet als enerzijds participatie- en anderzijds onderzoeksinstrument. Hiervoor zien wij in de voorbereiding, uitvoering en rapportage enkele aandachtspunten.

1. Voorbereiding

- Helderheid scheppen over het doel van de SEIA: inzicht in elkaars belangen én aandachtspunten ophalen voor de beleidsmaker.
- Helderheid scheppen over het te verwachten product en proces zodat men weet wat er met hun inbreng gebeurt.
- Eerste versie van het SEIA-schema maken samen met expert(s) zodat er een opzet ligt op basis van de huidige kennis.

2. Uitvoering

- Groep(en) van 10 - 12 deelnemers om voldoende tijd te hebben om met elkaar in discussie te gaan. Meerdere groepen per sessie is mogelijk.
- Expert(s) van de provincie bij sessie om – waar nodig – kennis aan te leveren.
- Ruim de tijd nemen om het voor ingevulde schema door te nemen.
- Aandachtspunten onderzoek, implementatie en flankerend beleid gestructureerd met A3 posters.

3. Rapportage én validatie

- Valideren van de opgehaalde inbreng met experts en deskstudie om opbrengsten op waarde te schatten en feitelijke onjuistheden weg te nemen.
- Reflecteren op aandachtspunten met gebiedsmanager en experts om handelingsstrategie te bepalen.
- Bijeenkomst om resultaten terug te koppelen aan deelnemers.
- Rapportage waarin duidelijk onderscheid is in inbreng van deelnemers, validatie en reflectie

Berenschot
www.berenschot.nl
linkedin.com/berenschot

